

СЕКЦІЯ 13

СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ, ПРАВОВИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Аксанюк Лариса Іванівна

студентка 2-го курсу магістратури

факультету психології, політології та соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ НА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я

Як відомо, однією із актуальних проблем сьогодення є проблема збереження і зміцнення здоров'я людини. Питання довгострокового соціально-економічного розвитку країни нерозривно зв'язане із формуванням здорового способу життя та підвищення відповідальності населення за власне здоров'я.

Преамбулою Статуту (Конституції) Всесвітньої організації охорони здоров'я визначено, що здоров'я є станом повного фізичного, душевного та соціального благополуччя, а не тільки відсутністю хвороб та фізичних дефектів... Досягнення будь-якої держави в галузі покращення та охорони здоров'я є цінністю для всіх [3].

Одним із найголовніших чинників у діях держави, спрямованих на поліпшення здоров'я, є підвищення якості здоров'я та, насамперед, формування позитивного ставлення до нього.

Здоров'я людини як життєва потреба та як умова професійного розвитку привертало увагу багатьох науковців. Р.А. Березовська, наприклад, розглядає поняття «ставлення до здоров'я» як систему індивідуальних, вибіркового зв'язків особистості з різними явищами навколишньої дійсності, які сприяють чи, навпаки, загрожують здоров'ю людей, а також визначають оцінку індивідом свого фізичного і психічного стану [1, с. 221–226].

Ставлення до здоров'я може визначатись як віковими характеристиками, так і типом особистості людини, а також ставленням до

здоров'я у важливому для людини оточенні – мікросоціальному середовищі, до якого вона належить [2, с. 97].

Виявлення особливостей взаємозв'язку між акцентуаціями характеру та ставленням особистості до власного здоров'я може допомогти сформуванню такого ставлення особистості до свого здоров'я, яке, виступаючи як внутрішній механізм саморегуляції діяльності та її поведінки в сфері здоров'я в залежності від акцентуацій характеру, буде сприяти збереженню, зміцненню і розвитку здоров'я особистості.

Отже, для визначення ставлення особистості до власного здоров'я необхідно дослідити основні критерії, які в своїй сукупності формують цілісний образ становлення такого відношення.

В своїх дослідженнях Р. А. Березовська виділяє ряд компонентів ставлення до здоров'я, серед яких когнітивний, емоційний, поведінковий та ціннісно-мотиваційний [1, с. 221–226].

Важливим є визначення, наскільки людина чутлива до різних життєвих проявів свого організму, як глибоко сприймає естетичні аспекти здоров'я, чи здатна насолоджуватись своїм здоров'ям та піклуватись про нього.

Не менш вагомим критерієм для визначення ставлення особистості до власного здоров'я, є готовність людини сприймати отриману ззовні інформацію стосовно проблем здорового способу життя, наскільки вона прагне самостійно отримувати таку інформацію.

Питання, наскільки людина готова включатися до різних практичних дій, спрямованих на турботу про своє здоров'я, якою мірою проявляється ставлення людини до здоров'я та здорового способу життя у розрізі її вчинків, які спрямовані на зміну свого оточення відповідно до його ставлення, є необхідним оціночним чинником для дослідження ставлення особистості до власного здоров'я.

Отже, нами було проведено дослідження впливу акцентуацій характеру на психологічні особливості ставлення особистості до власного здоров'я із використанням, серед іншого, методики діагностики акцентуацій характеру Г. Шмішека (на основі класифікації К. Леонгарда) та Опитувальника «Ставлення до здоров'я» (автор Р. А. Березовська). Вибірку склали 50 осіб різної статі віком від 18 до 42 років.

За результатами проведеного опитування серед групи обстежених найбільше виявлено представників гіпертимної (19 осіб), застрягаючої (10 осіб), емотивної (7 осіб), афективної (7 осіб), дистимної (4 особи) явної акцентуації характеру.

За результатами емпіричного дослідження було встановлено, що представники емотивного та афективного типів акцентуацій характеру показали тенденцію до високих значень, що отримані на питання за когнітивним блоком, який відображає інформацію щодо індивідуального розуміння респондентами категорії «здоров'я», тобто які найбільш суттєві характеристики здоров'я закладаються людиною у визначення даного поняття. Результати вказують на адекватне ставлення до здоров'я, достатній рівень усвідомленості та компетентності в галузі здоров'я, розуміння основних факторів ризику та роль та місце здоров'я у життєдіяльності людини. Представники гіпертимного, дистимного та застрягаючого типів акцентуації характеру демонструють середній рівень та показали недостатні знання щодо феномену здоров'я та шляхів його збереження.

За результатами діагностики за емоційною шкалою адекватне ставлення до здоров'я було характерним для емотивного, афективного, застрягаючого типів акцентуації характеру, що означає їх оптимальний рівень тривожності по відношенню до здоров'я, вміння насолоджуватися станом здоров'я та дотриманням здорового способу життя. Аналізуючи відповіді осіб з гіпертимним та дистимним типом акцентуації характеру нами було визначено, що в них проявлялися байдуже ставлення до власного організму, занадто сильне переживання та хвилювання.

За поведінковою шкалою респонденти емотивного типу акцентуації характеру продемонстрували більш виражену ступінь відповідності дій та вчинків вимогам здорового способу життя, у своїх відповідях вони відмічали більш турботливе ставлення до стану свого здоров'я, а отже, мали адекватне ставлення до нього в даному аспекті. Представники гіпертимного та дистимного типів акцентуації характеру демонструють неадекватне ставлення до здоров'я на поведінковому рівні, тобто їх дії та вчинки щодо здоров'я були недостатніми

для його збереження та зміцнення. Представники афективного та застрягаючого типів акцентуації характеру мають середні значення, що вказує на певну тенденцію до адекватного сприйняття власного здоров'я.

За ціннісно-мотиваційною шкалою, яка визначає місце здоров'я в індивідуальній ієрархії термінальних та інструментальних цінностей респондентів, а також характеризує особливості мотивації в галузі здорового способу життя та основні причини недостатньої турботи про своє здоров'я, було виявлено, що у представників груп з емотивним, афективним та застрягаючим типом акцентуації характеру здоров'я займає провідне місце в системі цінностей даних осіб. Можна зробити висновок, що здоров'я для респондентів цих груп є значимим, при цьому вони демонструють сформованість мотивації на його збереження та зміцнення. Представники гіпертимного та дистимного типів акцентуації характеру показали неадекватне ставлення до цінності здоров'я, тобто в їх індивідуальній ієрархії цінностей здоров'я не посідає провідного місця.

Отже, сформульовані в дослідженні положення та висновки можуть бути використані при плануванні діяльності щодо збереження, зміцнення та розвитку здоров'я через формування позитивного до нього ставлення.

Список використаних джерел:

1. Березовская Р.А. Исследования отношения к здоровью: современное состояние проблемы в отечественной психологии. *Вестник СПбГУ*. 2011. Вып. 1. С. 221–226.
2. Психологія здоров'я людини / за ред. І.Я. Коцана. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 430 с.
3. Статут (Конституція) Всесвітньої організації охорони здоров'я: Статут, Міжнародний документ, від 22. 07. 1946 р. // База даних «Законодавство України» / Міжнародні організації та органи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599#Text.

Науковий керівник: к. психол.н., доцент Самара О. Є.